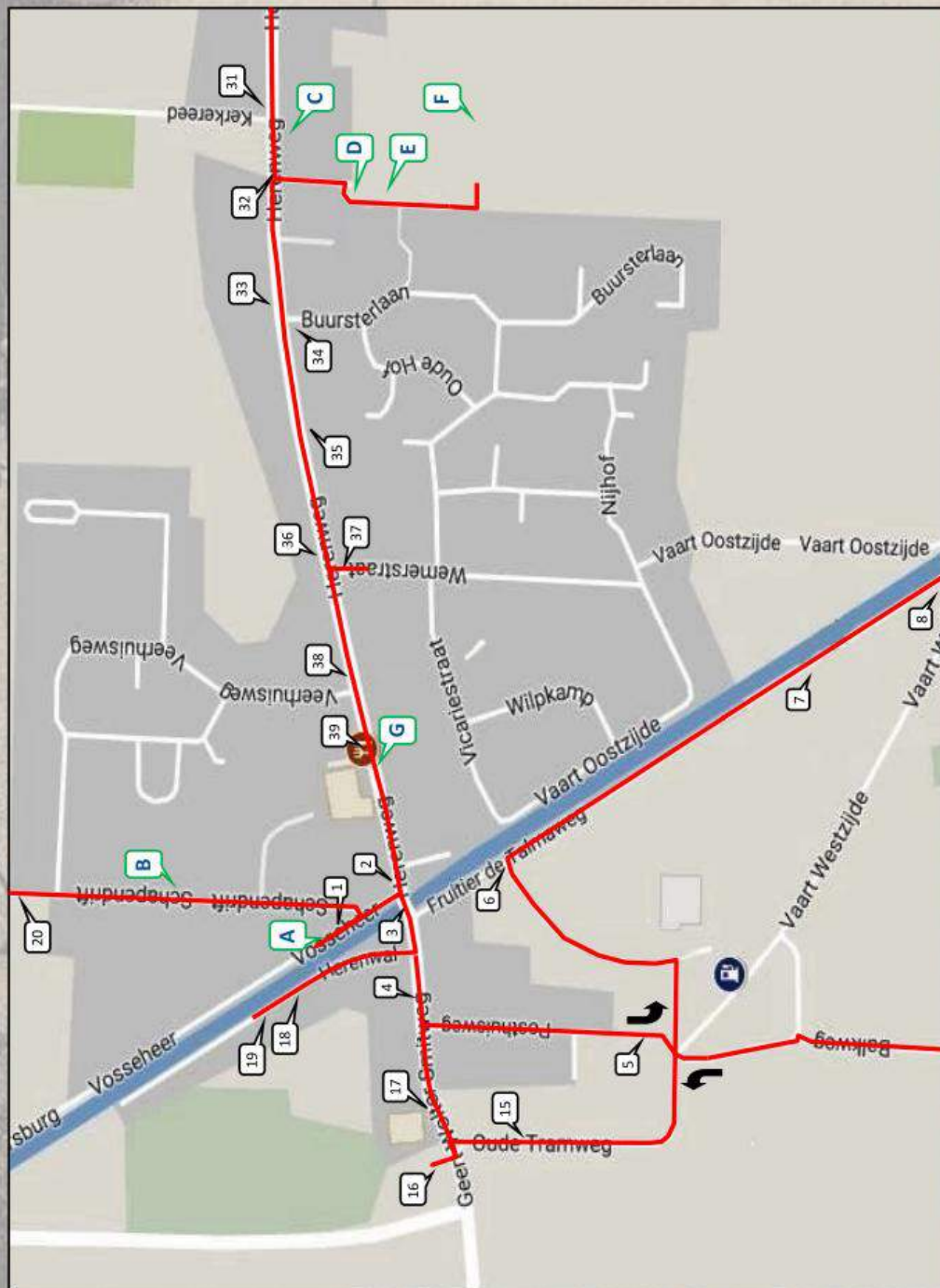

'ONZICHTBAAR DONKERBROEK !'

DONKERBROEK EARTIJS EN NO

ONZICHTBAAR DONKERBROEK !

- A = START ROUTE [CAFE DONKERBROEK]
- B = IT GRUTERSPLAK
- C = KINDERKERMIS
- D = MARKT
- E = MUZIEK
- F = FOTOTENTOONSTELLING [SCHOOL]
- G = EINDE ROUTE

- Route is te volgen via routebordjes rechts van de weg.
- Medewerkers zijn herkenbaar aan een button.
- EHBO / Contactpersoon 0516-491232 (Stap es in)
- Deelname is op eigen risico.

Foto 1: Panoramisch gezicht rond de brug

Op deze eerste foto zien we drie markante gebouwen van Donkerbroek d.w.z. het Algemeen Schippers Veerhuis, de boerderij van toendertijd de familie Hartholt en in de verte de boerderij aan de Fruitier de Talmaweg waar aannemer Auke van der Meer tot voor kort zijn bedrijf had.

Wat opvalt is de dubbele etage van het Veerhuis. Op deze etage bevond zich o.a. een zaal waar feesten en partijen werden gehouden. Uit krantenartikelen hebben we kunnen opmaken dat de eerste etage rond 1915 is afgebroken om (verdere) verzakking van het gebouw te voorkomen.

De foto dateert dus van voor die tijd. Mogelijk is de foto van rond 1906.

Foto 2: Pand 2

Als we nu naar Pand 2 kijken is er weinig meer over van de statige woning van de bekende architectenfamilie Meek. Enkel de bogen in de voorgevel boven het etalageraam waaronder vroeger de ramen zaten en de ornamenten onder de dakgoot herinneren aan die periode.

Het gebouw is waarschijnlijk rond 1857 gebouwd toen Melle Oenes Meek zich van uit Ureterp in Donkerbroek vestigde als architect/aannemer. Zijn zoon Oene Melles en kleinzoon Melle Oenes junior zetten zijn bedrijf voort.

Die laatste verkocht de woning in 1934 aan fouragehandel Teijema en slaggersfamilie De Jong en zette zijn bedrijf in Leeuwarden voort.

Hierna raakte het statige woonhuis in verval en werd het voor een groot deel afgebroken. De afgelopen 60 jaar is het pand als winkel gebruikt.

Foto 3: Gezicht op de vaart vanaf de brug

Op deze foto kijken we vanaf de brug tot aan Moskou/Petersburg toe met de vaart als een rechte streep door het landschap. De foto dateert daarmee van voor de aanleg van de oude 'nieuwe' N381.

Het tracé Donkerbroek met de omlegging van de vaart en de hoge brug werd in 1959 geopend.

Foto 4: Het voormalige Posthuis

Een volgende foto met een markant gebouw namelijk het voormalige posthuis, waar de tegenoverliggende Posthuisweg zijn naam aan ontleent. De contouren zijn nu nog vaag te herkennen. Helaas is ook hier de bovenetage van het voormalige hotel verdwenen.

Donkerbroek lag indertijd aan de postkoetsroute van Groningen naar Lemmer. In Donkerbroek kon er in het Posthuis overnacht worden en werden de paarden van de koets in de naastliggende 'trochreed' verzorgd. Ook deze 'trochreed' is aan de slopershamer ten prooi gevallen.

De foto dateert ongeveer van rond 1925.

Hôtel Dokter - Donkerbroek.

Foto 5: de Posthuisweg

Wat een nostalgische foto is dit !

Op het eerste oog is de rechterzijde van de Posthuisweg niet heel veel veranderd. Toen was het overigens nog de Balkweg.

Op de linkerzijde zien we duidelijk de tramlijn lopen en een nog onverharde Balkweg.

Tevens zien we dat er nog bijna geen bomen rondom het kerkhof stonden.

De electriteitspalen staan nog op de foto maar de draden zijn er op reeds verdwenen.

De foto dateert uit de vijftiger jaren van de vorige eeuw.

Donkerbroek, Balkweg

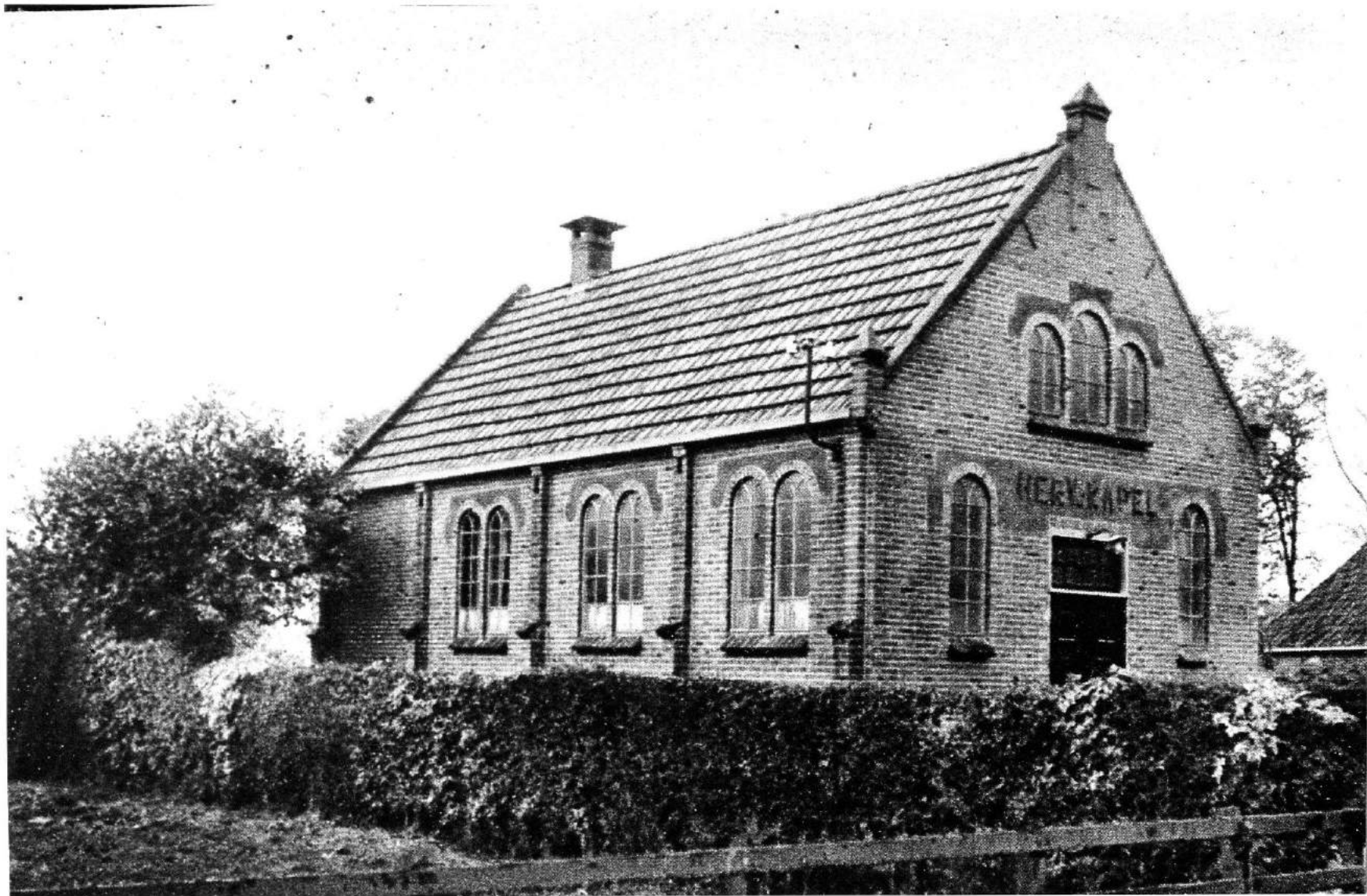
Foto 6: de Hervormde Kapel

Niets herinnert meer aan de kapel van de rechtzinnige hervormde broeders en zusters in ons dorp. De kapel werd gebouwd als onderkomen voor het tegenwicht tegen de vrijzinnige stroming die begin vorige eeuw de overhand had in de Nederlands Hervormde Kerk te Donkerbroek.

Deze conservatieve stroming liet de kapel na een aanbesteding door een plaatselijke Gereformeerde aannemer bouwen en het verhaal gaat dat er in de gebruikte mortel wel heel weinig cement zat en het gebouw daardoor niet al te solide was. Dit werd door de rechtzinnige broeders achterna als een 'Gereformeerde streek' ervaren en niet echt in dank afgenomen.

Uiteindelijk verloor de vrijzinnige stroming zijn invloed in de Hervormde kerk en keerden de rechtzinnigen terug in wat nu de huidige Laurenstsjerke is. De kapel verloor daarmee zijn eigenlijke functie.

De kapel is rond 1980 afgebroken en de grond als woonkavel verkocht.

Foto 7: de CAV-fabriek

We kijken naar het hoofdgebouw van de voormalige fabriek van Coöperatieve Aankoop Vereniging en volop bedrijvigheid bij de aanlegsteiger.

De fabriek is in 1911 in gebruik genomen en gebouwd naar een ontwerp van plaatselijke architect Oene Melles Meek en door de jaren heen steeds verder uitgebreid. De foto is uit die periode.

Vanaf begin zeventiger jaren begon de schaalvergroting van de plaatselijke CAV-fabrieken en zijn ze uiteindelijk opgegaan in het huidige Agrifirm (o.a. de Welkoop).

Ook in Donkerbroek hield de bedrijvigheid op en heeft de fabriek in 'Sils Home' een prachtige herbestemming gekregen.

De Stichting Documentatiecentrum Donkerbroek heeft bij dit historische pand ook zijn onderdak gevonden. Sinds 30 september 2017 is hun onderkomen officieel geopend, kijk gerust even om de hoek !

Foto 8: Het tuinmanshuis van Ontwijk

Op een mooie zomerse dag in 1905 werd deze foto van de familie Hoekstra genomen. De heer Hoekstra was veldwachter in Donkerbroek.

Op de foto zien we het van oorsprong tuinmanshuis van huize Ontwijk. Op de ramen na is de gevel nagenoeg ongewijzigd. Let ook op de gevelsteen midden onderaan die nog altijd aanwezig is.

Op 5 april 1869 werd deze eerste steen door Lucia Aurelia Bergsma Fruitier de Talma gelegd in de leeftijd van 14 jaar.

Het huis is dus inmiddels 148 jaar oud en inmiddels helaas behoorlijk vervallen. Intrigerend is dat de kastanjeboom waar de familie in 1905 voor portretteert er ook nog steeds staat en uitgegroeid is tot een imposante boom.

TE KOOP

DE WOLVENHOF

0961-891717

www.wolvenhof.nl

Foto 9: Huize Ontwijk

Het lijkt wel of de tijd heeft stilgestaan. Op de foto zien we Huize Ontwijk meer dan 100 jaar geleden.

Nu de N381 niet meer door de voortuin raast en het gebied voor huize Ontwijk heraangelegd is, heeft het weer veel van zijn oude grandeur teruggekregen.

Huize Ontwijk in zijn huidige vorm is rond 1845 gebouwd door Remilius Lucius Fruitier de Talma, rijksontvanger der belastingen.

De familie Fruitier de Talma is ook verantwoordelijk geweest voor de eerste aanplant van de (niet **het**...) latere Wandelbos in de 19-de eeuw.

Foto 10: Wielerbaan 'de Zwaluw'

Er is nog weinig wat nog herinnert aan de voormalige wielerbaan. Daar achter in het weiland en gedeeltelijk in het bos moet hij hebben gelegen.

De wielerbaan was onder wedstrijdfietsers een begrip in Friesland. Drijvende kracht achter de baan was de heer Klaas Jonker. Hij had een winkel in huishoudelijke artikelen in het pand waar nu Friso Assurantie (tegenover Pand 2) zit.

De baan werd gebouwd in 19.. . Eind jaren dertig raakt de baan steeds meer in verval en werd hij uiteindelijk geëgaliseerd tot weideland.

Te Donkerbroek werden op de baan „De Zwaluw” wielervedstrijden gehouden. Links: de start voor 1 baanronde, welke in $10\frac{3}{5}$ sec. door Postma werd gewonnen. In 't midden: de start der nieuwelingen. Rechts: in den baan tijdens den koppelwedstrijd over 50 K.M.

Foto 11: Donkerbroek Zwembad

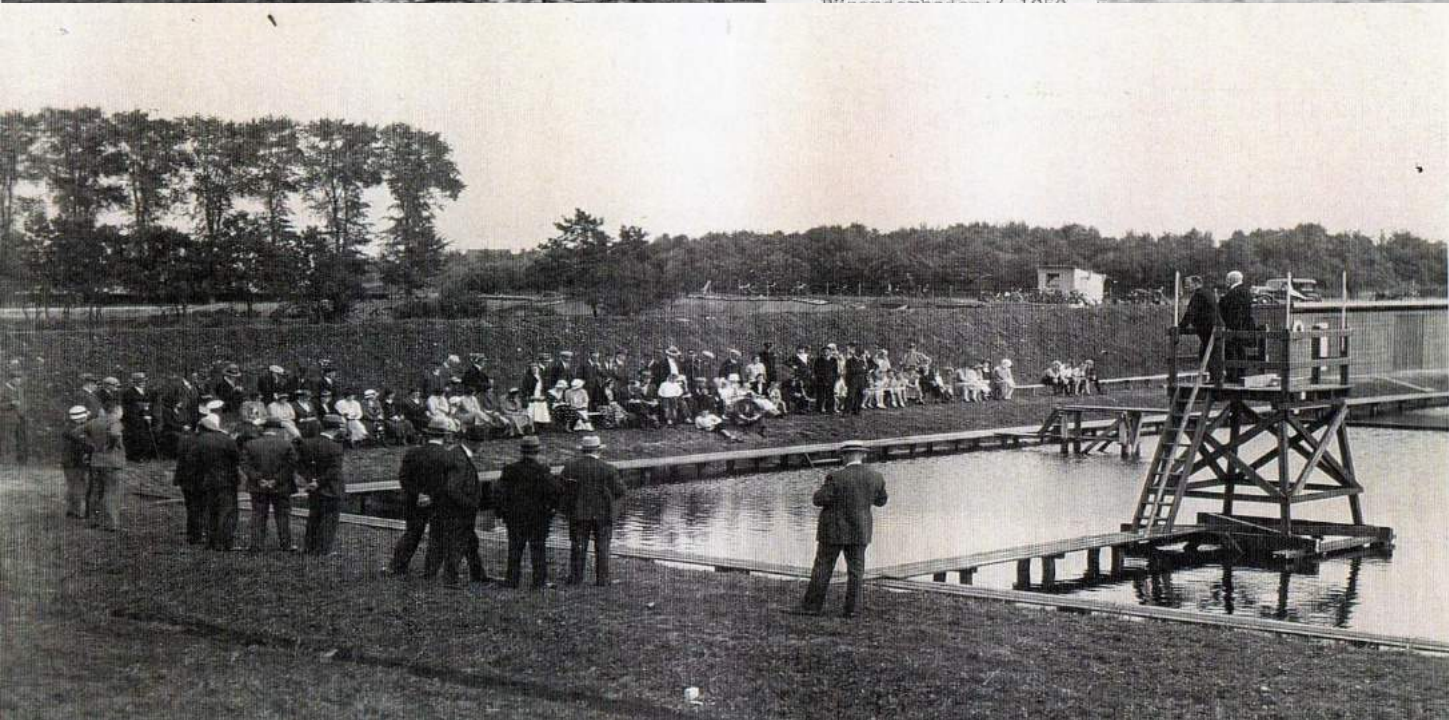
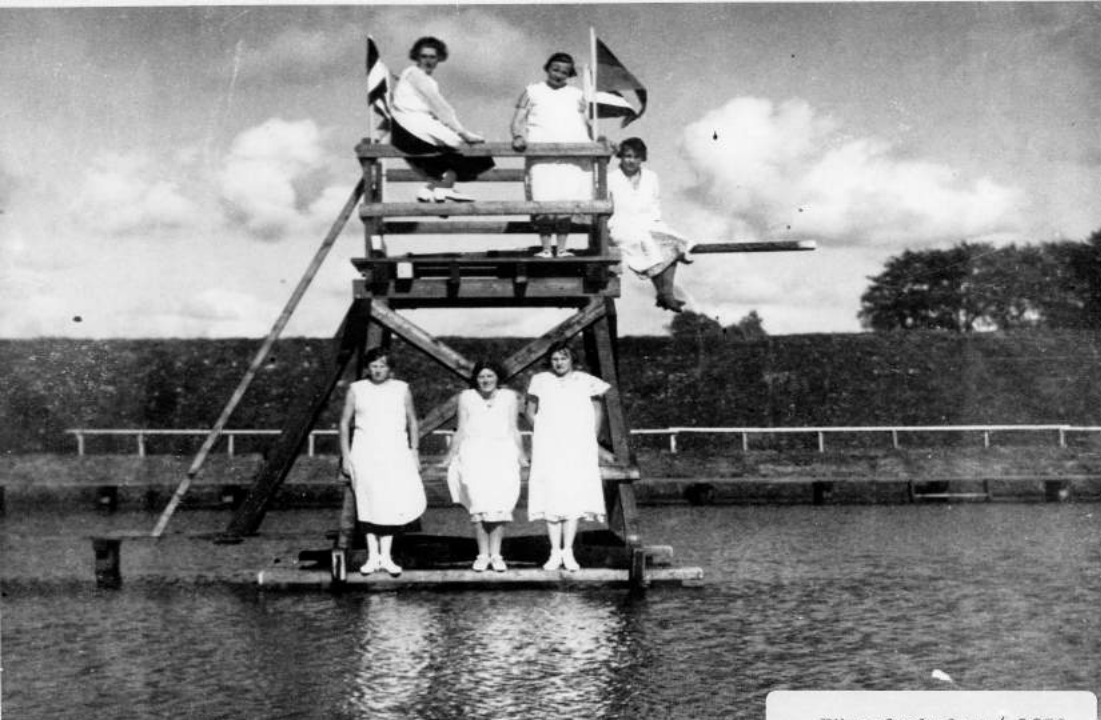
Wellicht niet erg bekend, maar nabij de Tjonger heeft op het grondgebied van Donkerbroek een natuurzwembad gelegen.

Het zwembad werd op 23 juli 1933 feestelijk in gebruik genomen. Het zwembad werd vanuit de Tjonger gevoed met vers water en bestond uit een afgegraven bassin. (zie foto's)

Tijdens deze afgravingen deed de bekende amateur archeoloog H.J. Popping uit Oosterwolde interessante archeologische vondsten welke duiden op een slachtplaats uit de prehistorie aan de oude bedding van de Tjonger.

Het zwembad voldeed eind jaren '50 vorige eeuw niet meer aan de eisen des tijds en werd uiteindelijk gesloten en gedempt.

Het verkeer van de nieuwe N381 raast nu zo ongeveer over de locatie voordat zij de nieuwe brug oprijden.

Foto 12: De Tjongerbrug

Deze foto is in 1947 genomen. Het laatste jaar van het personenvervoer met de tram van Gorredijk naar Oosterwolde. We zien hier de tram van de Nederlandse Tram Maatschappij (NTM) over de spoorbrug over de Tjonger rijden vanuit Donkerbroek in de richting van Makkinga.

Vanaf 1947 verzorgde de NTM alleen nog goederenvervoer op dit tracé. De tramlijn kwam in 1962 te vervallen. Ook de functie van het brugwachtershuis is met de komst van een vaste brug komen te vervallen en uiteindelijk niet aan de slopershamer ontkomen.

U rijdt nu richting Donkerbroek en zult onderweg aan uw linkerkzijde bij het voormalige rangeerterrein aan het einde van de Balkweg een Abri tegenkomen met meer informatie over de voormalige tramlijn.

Foto 13: Fokstation V.P.N.

In dit weiland heeft een fokstation van de V.P.N. gestaan. V.P.N stond voor Vereeniging voor Pluimveehouderij in Nederland. In 1904 werd in Donkerbroek een onderafdeling opgericht met aanvankelijk 24 leden.

Het bedrijf groeide gestaag naar een modern fokstation met vele kippenhokken, die op het elektriciteitsnet waren aangesloten.

In 1932 kwam de afdeling Donkerbroek te vervallen en werden de eigendommen overgedragen aan het bestuur van VPN Friesland, die de aanwezige hokken, afrastering, broedcentrale met gereedschappen etc. in Leeuwarden liet herbouwen.

Nu herinnert weinig meer aan die periode. Alleen de stationswoning staat er nog steeds.

Foto 14: V.P.N. stationswoning

Op deze foto uit 1927 zien we de stationswoning van de V.P.N. In 1916 werd het huis uitgebouwd en kreeg het tevens de functie van Raiffeisenbank, de voorloper van de huidige Rabobank.

Rechts op de foto zien we de heer G. van der Broek. Hij was beheerder van het VPN-station en de bank. Later was hij kassier/directeur van de bank aan de Fruitier de Talmaweg die in 1938 in Donkerbroek in gebruik werd genomen.

Op de achtergrond zien we de hokken van het fokstation. De Balkweg was onverhard en uiterst rechts zie de rails van de tramlijn.

Het huis staat tegenwoordig verscholen in een begroeide tuin. Uiterlijk is het huis niet veel veranderd.

Foto 15: Tram bij wachtlokaal

Kijkend naar de foto probeer je een voorstelling te maken hoe de tram puffend en stomend tot stilstand komt bij het wachtlokaal tegenover het huidige Witte Huis.

De tram draaide hier de bocht in om over de linkerzijde van huidige Posthuisweg via de Balkweg zijn route via Makkinga naar Oosterwolde te vervolgen.

Deze foto is waarschijnlijk rond 1938 genomen.

Foto 16: Café Tramzicht

Op deze foto van rond 1920 zien we de entree van Donkerbroek. Het huidige Witte Huis heette toen nog Café Tramzicht.

Scheef tegenover dit café stond het wachtlokaal op de eerdere foto.

Vanuit deze gezichtspositie vallen de zichtlijnen van de oude G.W. Smitweg nog goed te herkennen. Als u zich omdraait ziet u tussen de bomen door de zichtlijn van de oude weg richting het West.

Foto 17: Het Witte Huis

Het Witte Huis heeft vele gedaantewisselingen ondergaan in de afgelopen eeuw. Op deze foto zien we het Witte Huis zoals het er rond 1970 nog uitzag.

Foto 18: De Boterfabriek

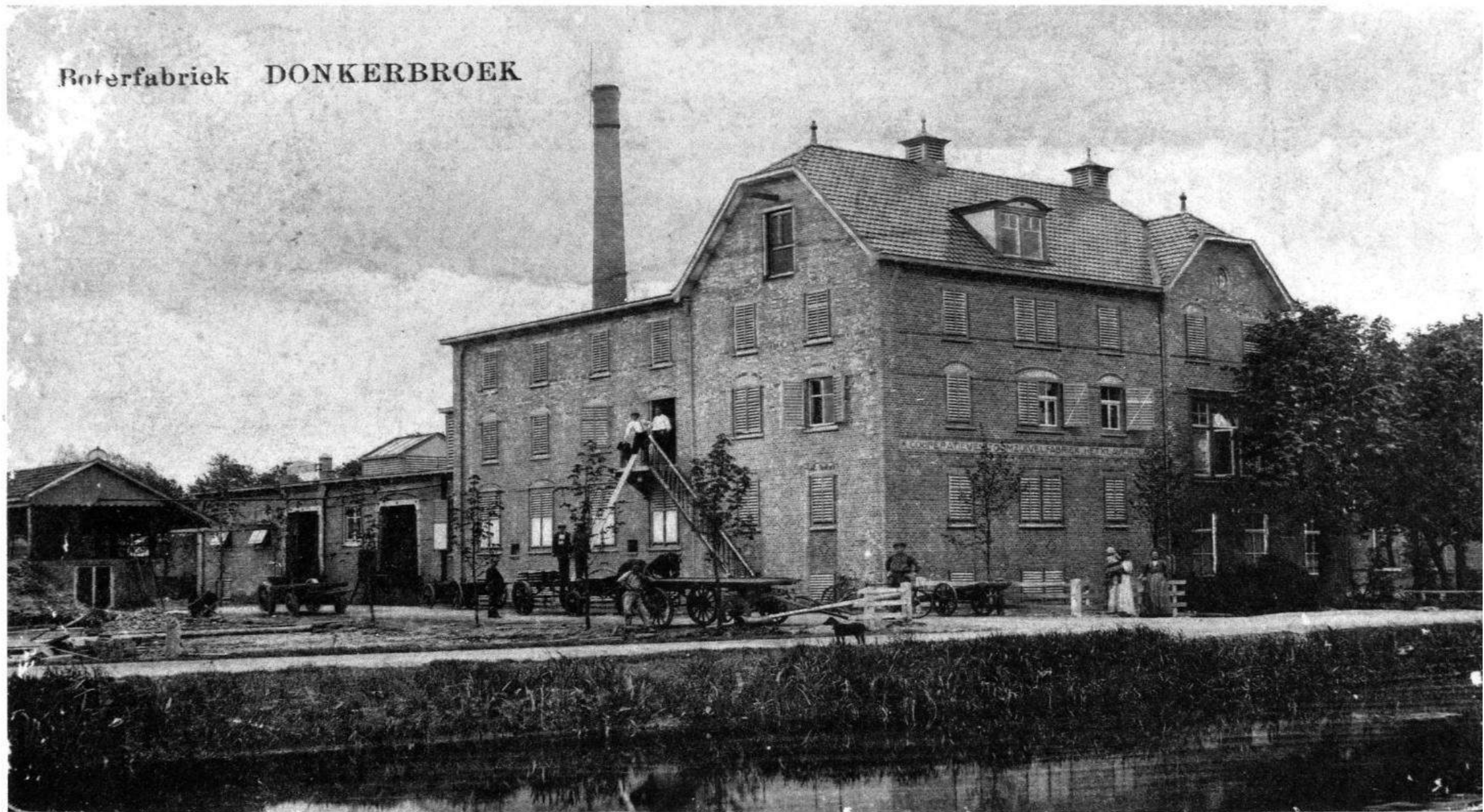
Vanaf de Herenwal hebben we zicht op de voormalige boterfabriek van Donkerbroek. Ook deze fabriek was gebouwd naar een ontwerp van Oene Melles Meek, de invloedrijke architectenfamilie uit Donkerbroek.

Op de foto is de directeurswoning nog niet te zien. Dit betekent dat de foto van voor 1911 is.

Nadat de fabriek was gemoderniseerd werd het voorgebouw rond 1952 gesloopt en werd er op deze plek de dubbele woning gebouwd, welke u scheef aan de overzijde naast de directeurswoning ziet.

Ook de schoorsteen van de fabriek werd verplaatst.

Boterfabriek DONKERBROEK

Foto 19: Arbeiderswoning aan de vaart

Wij vonden dit een heerlijk rustgevend tafereeltje.

Tussen het wuivende riet zit de heer Jan Dijkstra lekker relaxed voor zijn huis aan de Vosseheer te vissen. De heer Dijkstra was magazijnmeester bij de zuivelfabriek. De foto is rond 1985 genomen.

Op de achtergrond de rustieke dubbele arbeiderswoning die bij de melkfabriek hoorden. De arbeiderswoningen en wuivende riet zijn inmiddels enkele decennia verdwenen.

Foto 20: Schapendrift 3

In de loop der jaren zijn vele woningen in Donkerbroek vervangen door nieuwbouw. Om de herinnering levend te houden aan dit huis hebben we deze foto geplaatst.

De foto is van rond 1970. Het huis werd toen bewoond door de familie K. Visser. Voordat het werd gesloopt en vervangen door de nieuwbouw van de familie Wolters woonde de familie H. Klooster er.

Foto 21: Boerderij Koelandsweg

Voor u ziet u de moderne boerderij van de familie Hekman.

Op deze foto van rond 1965 ziet u de boerderij die hier ooit stond op ongeveer de plaats van het oude woonhuis (inmiddels ook verdwenen) achter de nieuwe stal.

Deze boerderij werd door twee generaties van de familie Kroondijk opgebouwd tot een modern boerenbedrijf. De loopstallen uit de jaren zeventig zijn inmiddels vervangen door een moderne megastal.

De foto en de huidige boerderij geven een mooi beeld van de ontwikkeling van de boerenbedrijven in de afgelopen 50 jaar.

Foto 22: Molen het Oost

Van hieruit moet deze foto rond 1900 van de molen op het Oost ooit genomen zijn. Wanneer de molen werd gebouwd is niet bekend, maar al op de Schotanuskaart van Friesland van 1664 treffen we op die plaats al een molen aan.

De vroegst bekende molenaar is Wilt Alberts van der Molen, zo rond 1800. Tot ver in de 2e helft van de 19e eeuw woonden en werkten er meerdere generaties Van der Meulen als molenaar en bakker. Daarna werd de molen verkocht aan Wiebe Foppes de Boer, die de molen in 1884 zelf weer te koop aanbood.

De laatst bekende eigenaar en molenaar was Meine van der Wulp. Deze molenaar kende weinig geluk. Hij treft veel tegenspoed in zijn leven. In de nacht van 9 op 10 oktober 1922 gaat zijn woning in vlammen op en maakt hij een einde aan zijn leven.

Waarschijnlijk is de molen rond 1917 afgebroken. Uit het bevolkingsregister blijkt ook dat Meine van der Wulp zijn beroep rond die tijd is veranderd van molenaar naar arbeider.

Foto 23: Plaggenhutten in het Bovenveld

Begin vorige eeuw was de omgeving van het Bovenveld ten noorden van Donkerbroek 'woest en ledig'. Het was een onontgonnen gebied met uitgestrekte heidevelden.

Het was het woongebied van de 'kompenijsters' die er in armoede leefden in plaggehutten en spitketen.

Deze foto's zijn rond 1910 genomen en geven een beeld van de primitieve leefomstandigheden. Van het eerste huis is bekend dat het gaat om Wijkweg 3. Wellicht dat u zich daar straks een voorstelling kunt maken hoe het moet zijn geweest.

In de tweede helft van de vorige eeuw is het gebied ontgonnen en zijn de heidevelden teruggedrongen. Wanneer u echter over de Duurswouder heide wandelt of fietst krijgt u een goed beeld hoe de omgeving ten noorden van Donkerbroek er ooit uitzag.

Foto 24: De Schans Breeberg

Scheef in het midden van het tegenoverliggende weiland waar de banieren wapperen heeft de schans Breeberg gelegen.

De schans was onderdeel van de Friese waterlinie. De schans lag aan een oude handelsroute tussen het graafschap Bentheim (Duitsland) en Friesland welke door Drenthe liep. De schans lag vlakbij een strategische kruising die door de vele moerassen in dit gebied liep.

De schans was in 1593 tijdens de 80-jarige oorlog gebouwd. In augustus 1673 werd de schans door de Münsterse troepen van bisschop 'bommen Berend' bedreigd. Tot echte gevechtshandelingen kwam het echter niet omdat het gebied door hevige regenval ontoegankelijk was geworden. Verdere oorlogshandelingen rondom de schans zijn niet bekend. Er ging vooral een preventieve werking van de schans uit.

In de latere eeuwen raakte de schans meer en meer in verval en is hij uiteindelijk volledig afgebroken.

Foto 25: De Galgenberg

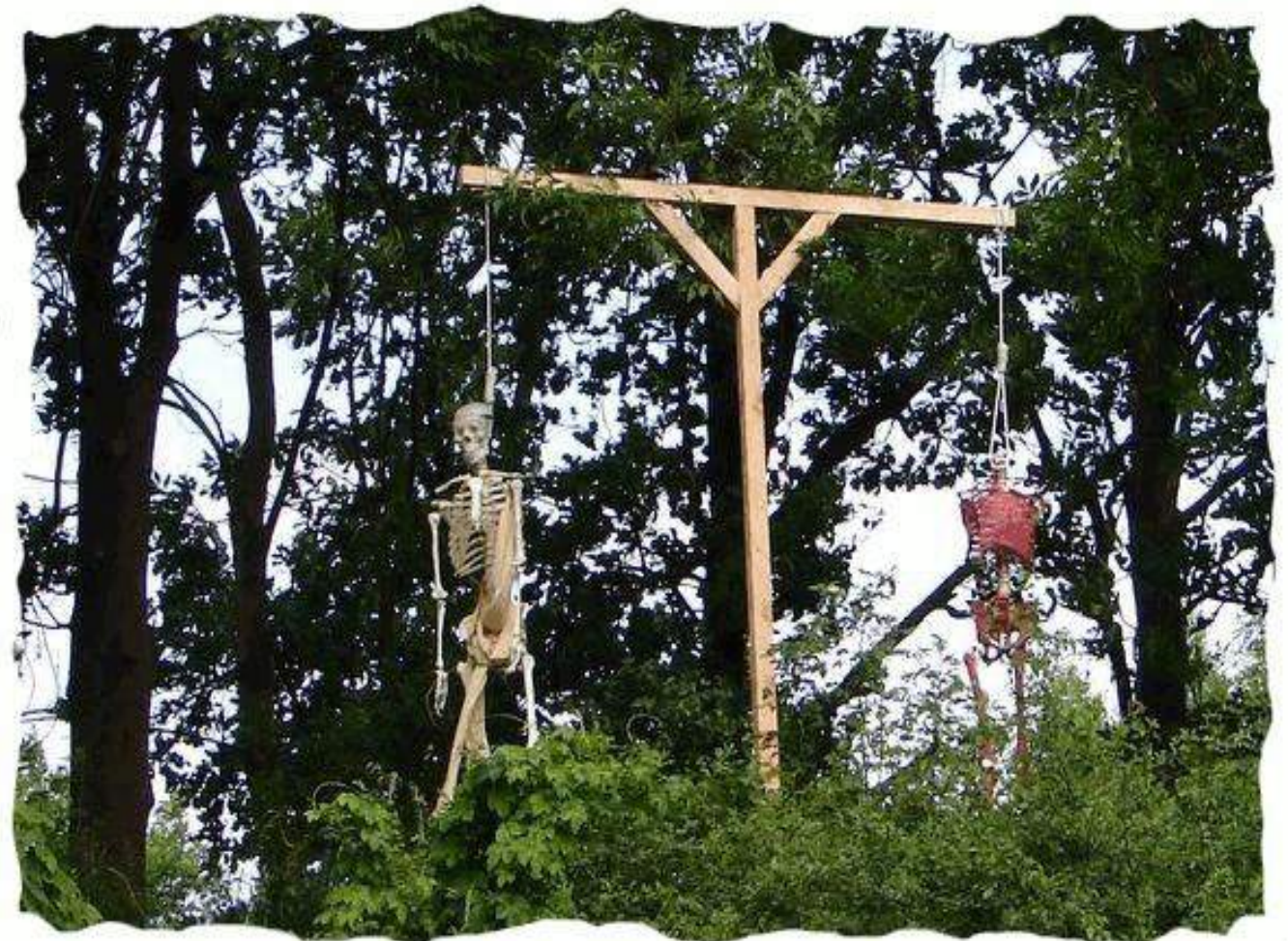
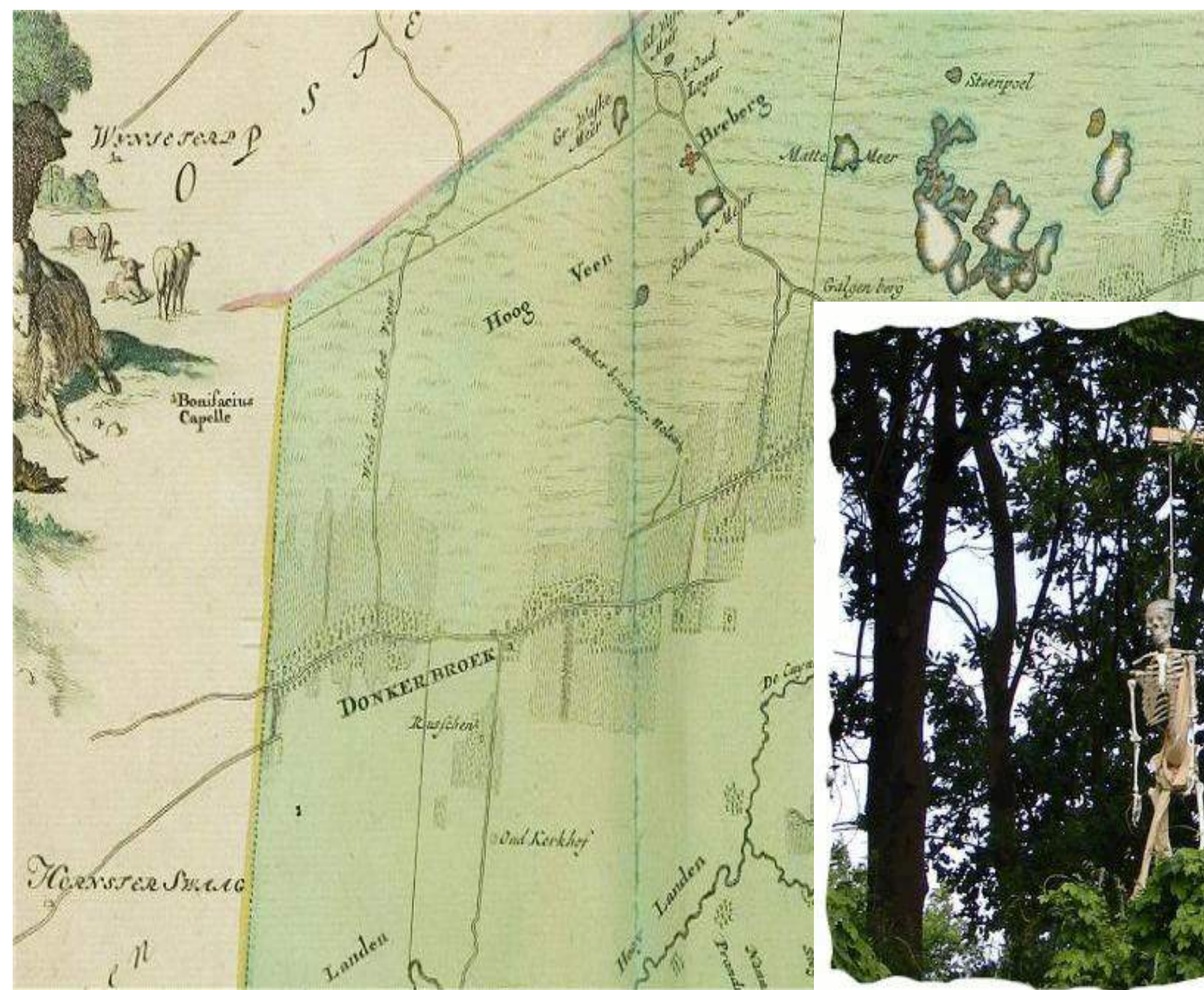
Met de galg herleeft de sinistere Galgenberg aan de Schansdijk.

De Galgenberg komt al vanaf 1718 op de landkaarten voor en kent een mysterieuze geschiedenis. De Galgenberg lag in dit weiland vlak naast de Lijkweg en wordt genoemd als executieplaats. Het verhaal gaat dat er in 1673 drie Staatse soldaten zijn opgehangen omdat ze bij het dreigende beleg van de Münsterse troepen waren gedeserteerd.

Uit archeologisch onderzoek in 1925 is echter gebleken dat de Galgenberg van oorsprong tevens een grafheuvel uit de enkelgrafcultuur (2800-2400 voor Christus) bleek te zijn waar tot ver in de bronstijd (tot 800 voor Christus) nog overledenen bijgezet zijn.

Van galgenbergen is bekend dat ze vaak aan doorgaande routes en vaak op oude grafheuvels lagen, dus in die zin voldeed de Galgenberg aan de definitie.

Door ontginning is er niets meer van de locatie te zien.

Foto 26: Boerderij Bovenweg 20

De contouren van het voorhuis van de oude boerderij zijn er nog, maar de schuur en het 'lytshús' zijn in de loop der tijd verdwenen. De stookhut stond op de plaats waar nu de garage staat.

Op de foto zien we een zomers tafereel rond 1915. Het vee van de toenmalige eigenaar Jan Heida wordt in het tegenoverliggende weiland met de hand gemolken.

Op de foto ziet u van links naar rechts Joekje Heida, Sietse de Boer, Imkje Hofstee, Jan Heida en Gerrit Veldkamp, allen bekende familienamen in Donkerbroek. Op de achtergrond poseren voor de gelegenheid ook nog 7 kinderen op een bank voor het voorhuis.

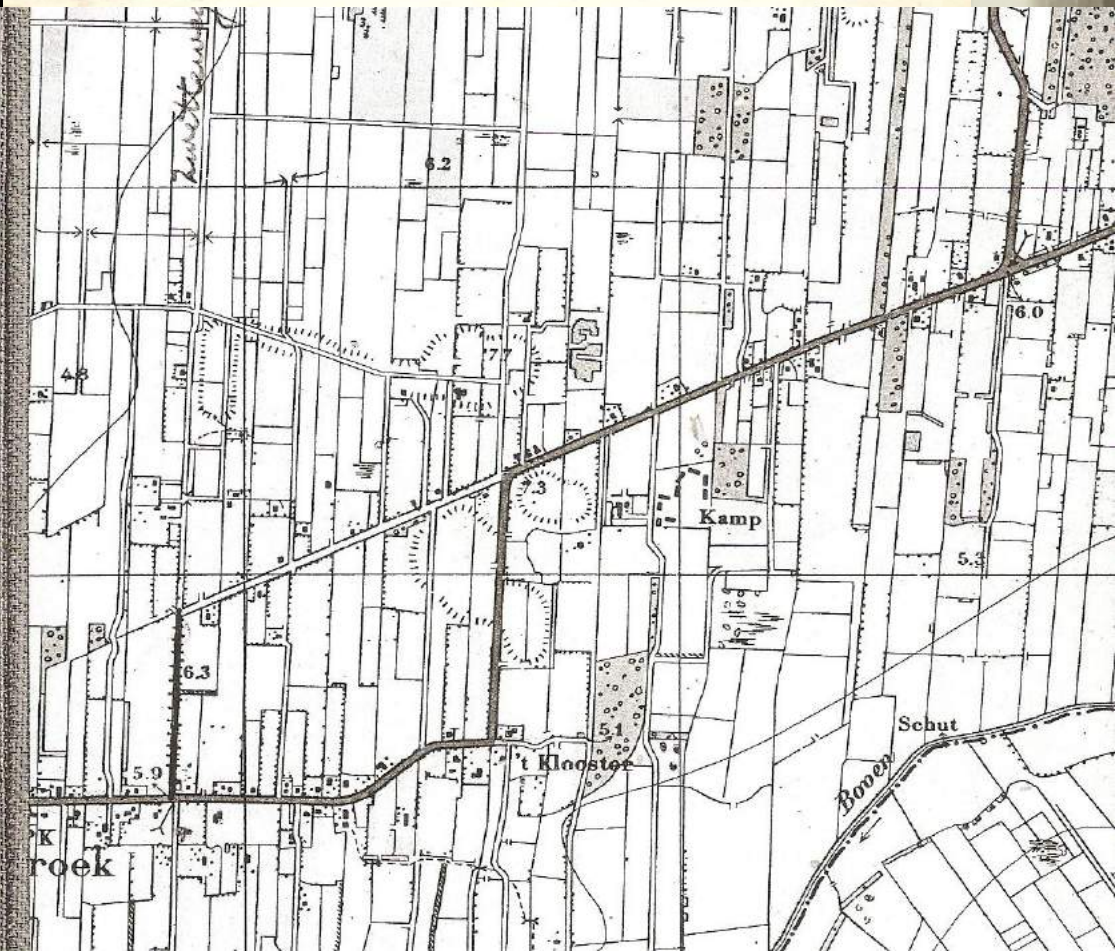
Prachtige foto !

Foto 27: NAD-kamp 115

Scheef tegenover en achter de grote beuk heeft het NAD-kamp 115 gelegen. Op last van de bezetter werd het kamp in 1942 gebouwd. De barakken werden door de plaatselijke aannemer Auke van der Meer gefabriceerd. Het kamp was van de Nederlandsche Arbeidsdienst. Jong volwassenen moesten hier tijdens de oorlogsjaren een soort van dienstplicht verrichten waarbij ze voor de Arbeitseinsatz in o.a. Duitsland klaargestoomd werden. Ook kregen ze onderricht in de nationaal socialistische beginselen. De kampbewoners werden vooral in de ontginning van de heidevelden bij Haule ingezet. Zij marcheerden daar 's morgens met de schep over de schouder heen. Meteen na de bevrijding is het kamp, samen met kamp Oranje en kamp Ybenheer, in Fochtelloo gebruikt als opleidingskamp voor de oorlogsvrijwilligers van Bataljon Friesland die Nederlands Indië van de Japanners gingen bevrijden. In 1948 is het kamp afgebroken en zijn de barakken hergebruikt bij de bouw van de gevangenis Bankenbosch in Veenhuizen. De barakken hebben daar nog tot in de jaren '70 van de vorige eeuw dienst gedaan, waarna ze zijn vervangen door nieuwbouw.

AUTO BERGINGSBEDRIJF
Broekhuizen
opcedo
opleiding centrum
BOVENWEG 3 - DONKERBOEK

Foto 28: Arbeiderswoningen Bovenweg

Foto 29: Langgevelboerderij

In het weiland rechts scheef tegenover stond vroeger deze kolossale boerderij van het langgeveltype. Typerend voor dit type boerderijen is dat alle toegangsdeuren in de lange zijgevel zaten en dat woonhuis, stal en schuur achter elkaar gebouwd waren in één gebouw.

De boerderij werd indertijd bewoond door de familie Sake Siegersma.

De foto is rond 1922 genomen. Begin jaren '60 van de vorige eeuw was de markante boerderij verworden tot een bouwval en is hij daarna afgebroken.

Foto 30: School met den Bijbel

Waar nu de bomen staan stond vroeger de “School met den Bijbel”. Velen zullen zich dit gebouw zeker herinneren.

Het schoolgebouw is in 1978 afgebroken nadat de huidige basisschool “De Peggebult” op het achterterrein was verrezen.

Foto 31: Gereformeerde pastorie

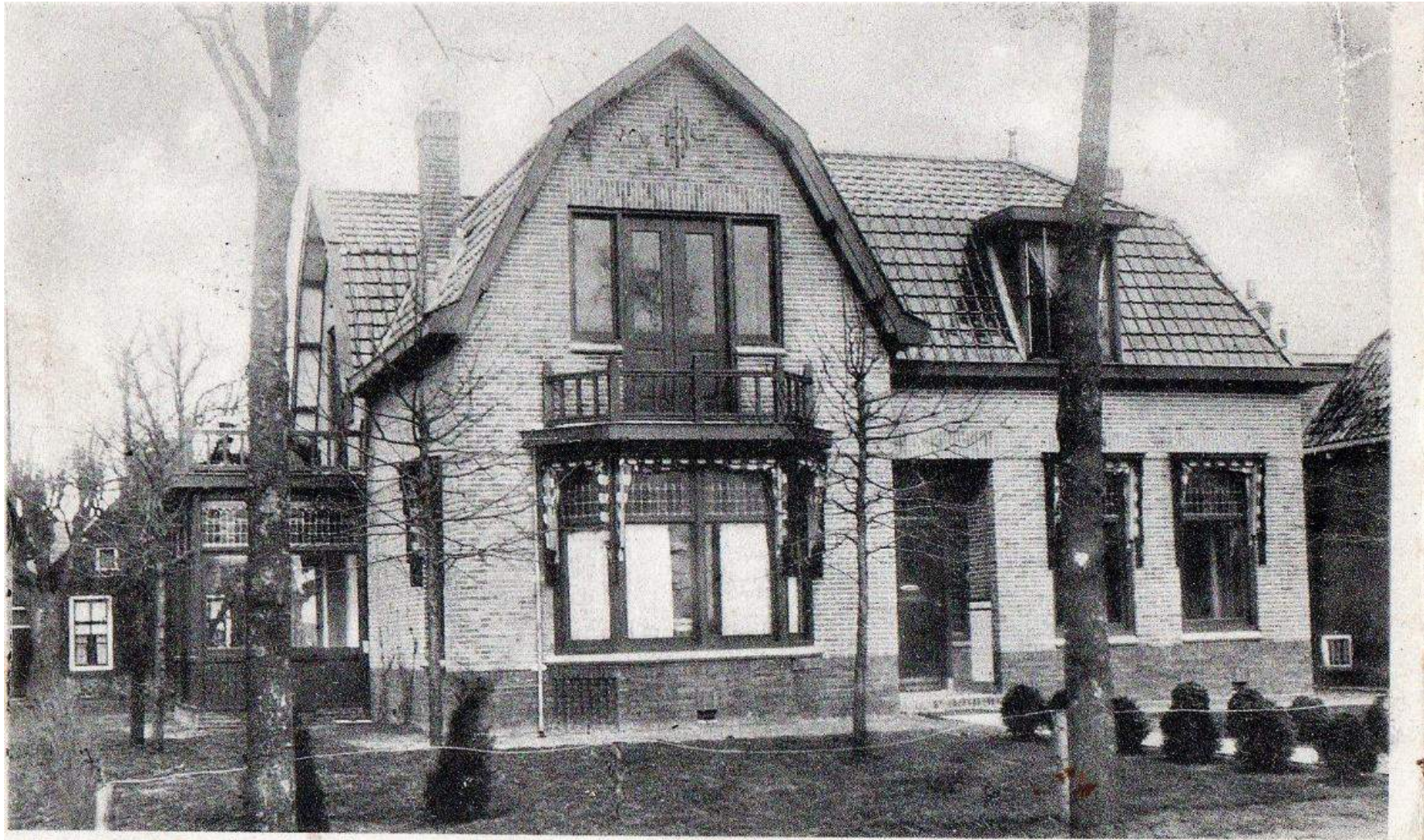
Nadat in 1912 de Gereformeerde kerk gebouwd was, verrees in 1925 deze pastorie. De pastorie deed dienst tot 1969.

Toen was de kerkelijke gemeente van mening dat hun dominee in een moderne pastorie hoorde te wonen en werd dit prachtige gebouw gesloopt en vervangen door de huidige pastorie.

Om in kerkelijke termen te spreken: Zonde !

De foto dateert uit de jaren dertig van de vorige eeuw.

Pastorie, Donkerbroek.

Foto 32: Openbare basisschool

Op deze foto uit 1960 zie we de oude openbare basisschool.

Vooraan stond de onderwijzerswoning en daarachter de school.

De onderwijzerswoning dateerde waarschijnlijk van 1836.

De school van 1836 was in 1887 vervangen door deze nieuwbouw en werd op 10 februari van dat jaar feestelijk in gebruik genomen. 's Avonds was er een gezellig feest in de bovenzaal van het Veerhuis aan de vaart.

De school is in 1967 afgebroken waarna eerst les in noodlokalen werd gegeven en daarna de huidige basisschool "t Startblok" werd gebouwd.

Foto 33: Bakkerij Gorter

Alleen de schuur achter het huis van Kapsalon Elly herinnert nog aan deze foto uit 1925. Donkerbroek kende in die periode vele bakkerijen en meerdere bakkers met de naam Gorter.

Op de foto zien we bakkersknecht Jan Jongsma, bakker Fokke Gorter en zijn dochter Klaasje.

In de jaren '60 van de vorige eeuw is de bakkerij met woonhuis afgebroken en vervangen door het huidige huis met kapperssalon.

Foto 34: Huis familie Popkema

Ook deze foto is in 1925 genomen. In die tijd woonde daar de familie Wiebe Hebers. Later had de familie Popkema hun textielwinkel in het pand.

Het pand heeft in de loop der tijd grote veranderingen ondergaan. Zo verdwenen beide schoorstenen en werd het dak aangepast tot een puntdak. Wat wel bleef is de beide horizontale gele sierstrepen die door de gevels gemetseld zijn.

Foto 35: Boerderij familie Van der Velde

Op de plek waar nu de voormalige Rabobank staat stond vroeger deze boerderij. In de lintbebouwing van Donkerbroek stonden vele boerderijen die hun weiland achter hun bedrijf hadden. De latere nieuwbouw aan Noord- en Zuidzijde van Donkerbroek was er toen nog niet.

De foto dateert van 1977 en is genomen kort voordat de boerderij gesloopt werd om plaats te maken voor de nieuwe Rabobank. Uit de foto blijkt een wijds uitzicht achter de boerderij en dat de huidige Vicariestraat en verdere bebouwing er dus nog niet was.

Tot aan de sloop werd de boerderij bewoond door de familie K. van der Velde.

Foto 36: Wâldhúske familie Dongstra

Veel karakteristieke woningen in Donkerboek en elders zijn in de jaren '60 en '70 vervangen door nieuwbouw.

Helaas was de tijdgeest toen zo en was er weinig cultuurhistorisch besef.

Ooit stond hier het wâldhúske van de familie Dongstra. Dit type huisjes stonden op meerdere plekken in Donkerbroek. Gelukkig zijn ze niet allemaal verdwenen.

De foto is naar alle waarschijnlijkheid ergens in eind jaren '40/beginjaren '50 van de vorige eeuw genomen.

Foto 37: Garage Bergsma

We zien uit op de achterkant van de toenmalige Garage Bergsma. Het pand is indertijd overgenomen door de familie Verlaan en is nog steeds in gebruik als garage, echter is alles vervangen door nieuwbouw.

De foto is van 1965.

Op de foto zien we twee VW-kevers en links een Ford Taunus 17M en rechts een Ford Taunus 12M. Gezien de datum van de foto ging het hier om relatief nieuwe auto's.

Foto 38: Stelpboerderij

Nog een boerderij die uit het dorpsbeeld van Donkerbroek is verdwenen. De boerderij was van het type stelpboerderij en daarvan zijn er velen in deze omgeving gebouwd.

De foto is rond 1980 genomen en kort daarna is de boerderij gesloopt om uiteindelijk plaats te maken voor nieuwbouw. Op het land van o.a. deze boerderij verrees de nieuwbouw van de Veerhuisweg en de andere straten van het nieuwbouwplan.

De boerderij werd laatstelijk bewoond door de familie A. Dijkstra.

Foto 39: Wiersma's reed

Voor de grootscheepse ruilverkavelingen van de vorige eeuw, liepen er vanaf de Herenweg vele zandreden in noordelijke en zuidelijke richting het land in.

Zo ook hier tussen de huidige COOP en bakker Van der Molen. We zien eerst de boerderij van toendertijd de familie J. Russchen en later de familie Delfsma. Daarachter de boerderij van de familie Wiersma. De reed liep door tot aan de Koelandsweg.

De eerste boerderij staat nog achter de hoge coniferen. De boerderij van Wiersma is in 1989 gesloopt om plaats te maken voor de nieuwbouw van de Meester Brunstingweg. Met de nieuwbouw kwam de oude toegangsweg te vervallen.

De foto dateert van 1975.

Foto 40: Voormalig postkantoor

Op deze prentkaart uit 1920 heeft u uitzicht op de laatste 100 meter Herenweg voor de brug een kleine 100 jaar geleden. Het pand aan de linkerzijde had toen de functie van hulp Post- en Telegraafkantoor.

Ook kunt u zien dat het huis (nu 2 huizen verderop) verderop grote veranderingen heeft ondergaan. Toendertijd woonde de bekende architect M.O. Meek in dit huis. Zijn vader O.M. Meek woonde daar weer naast.

De Herenweg was toendertijd zo te zien nog een zogenaamde kunstweg. Dit was een verharde weg van macadam. Macadam was een soort van steenslag bestaande uit verschillende soorten grind. De weg was echter erg gevoelig voor spoorvorming.

Het onderhoud van de kunstweg was rond de eeuwwisseling nog verpacht aan de tolgaarder die in het Tolhuis op het West van Donkerbroek woonde. Zijn verdienste haalde hij uit de tolgelden die hij bij het passeren van het tolhek mocht heffen volgens een vastgesteld tarief.

Hulppost en Telegraafkantoor
Donkerbroek

